

Připomínkování materiálu

Bílá kniha terciárního vzdělávání

(první verze určená k veřejné diskusi - Praha, květen 2008)

Zpracoval: Institut Svazu průmyslu ČR

V Praze 12.září 2008

I. Úvod

Se změnami v technologickém pokroku, se silící konkurencí jednotlivých ekonomik a změnou demografické struktury je třeba reagovat i změnami ve vzdělávacím systému, aby hospodářství České republiky mohlo těmto výzvám čelit.

Jakékoli změny ve vzdělávacím systému, včetně změn v terciárním vzdělávání, se vždy projeví až s časovým odstupem a dopady těchto změn jsou potom dlouhodobého charakteru.

Proto Institut Svazu průmyslu ČR jako koordinační centrum Fóra průmyslu a vysokých škol podtrhuje nutnost provedení reformy terciárního vzdělávání a vítá, že cílem Bílé knihy (dále také „BK“) je nastavení dlouhodobé koncepce v terciárním vzdělávání, která by neměla být záležitostí momentálního přístupu té které vlády.

II. Základní pilíře (co chceme zvláště zdůraznit)

1. Terciární vzdělávání jako neoddělitelná součást celoživotního učení

Stejně jako je v úvodní části BK zmíněna provázanost na připravovanou Bílou knihu regionálního školství, tak právě ucelenost a provázanost vzdělávacího systému jako celku je nutnou podmínkou pro tvorbu profilu absolventa, který je tvořen kompetencemi, které získal postupně v jednotlivých stupních vzdělávání.

2. Spolupráce vysokých škol s podnikatelskou sférou

Je nutné si stále uvědomovat, že „zákazníkem“ vzdělávacího systému jsou jednak jeho absolventi, ale zejména zaměstnavatelé, z jimiž vytvářených hodnot je systém jako takový financován. Obecně vítáme, že materiál klade vysoký důraz na spolupráci vysokých škol s podnikatelskou sférou, a dále na tolik poptávaný profil absolventa. Pro zástupce zaměstnavatelů je tedy podstatné naplnění bodu 7 v kapitole 1.2. BK.

3. Provázanost vysokých škol s praxí

Za důležitou součást terciárního vzdělávání považujeme provazování teorie s praxí prostřednictvím odborných studentských praxí (konkrétní rozpracování viz část IV/4 tohoto materiálu).

III. Podpora tezí BK (a související komentáře a připomínky)

1. Vítáme změnu financování vysokých škol, a to z financování vázaného na vstup na financování vázané na výstup z vysokých škol. Je to jeden z nástrojů, jak zvyšovat motivaci vysokých škol k vytváření kvalifikované pracovní síly. Při zvýšeném důrazu na procentní počet vysokoškoláků je pak pro zaměstnavatele důležité, aby nedošlo ke snížení kvality absolventů.

2. V BK je kladen vysoký důraz na autonomii vysokých škol, ale zároveň považuje v souladu s návrhem BK za důležité, aby byly zachovány regulační prvky státu tak, aby bylo možné na celostátní úrovni ovlivňovat systém vzdělávání ve vazbě na trh práce.
3. Souhlasíme s tezí (bod 31 BK), že na národní úrovni by měl být zachován dohled nad standardem akademického pracovníka, a to minimálně zavedením národního registru akademických pracovníků.
4. Podporujeme, tak jak je kladen důraz v materiálu, spolupráci akademické sféry s aplikační sférou v oblasti VaV. Jsme toho názoru, že především je třeba zajistit ve spolupráci s Ministerstvem financí úpravu daňových zákonů, prováděcích předpisů a metodik tak, aby byly odstraněny bariéry této spolupráce, především pak v oblasti uznatelnosti nákladů. Některé nezbytné motivátory jsou již zaznamenány v bodě 66 BK. Dále je třeba upravit či definovat podmínky, za kterých je možno sdílet přístrojové vybavení vysokých škol aplikační sférou.
5. Stejně tak je třeba znovu podtrhnout nutnost zavedení uznatelnosti nákladů spojených s úhradou finančních závazků absolventů (bod 127 BK).
6. Zavedení nového typu smluv pro studenty (bod 172 BK), plně podporujeme, ale doplňujeme, že by se nemělo jednat jen o studentské brigády, ale i placené odborné praxe. Se specifikací tohoto typu smlouvy souvisí otázka daňová a plateb sociálního a zdravotního pojištění. Doporučujeme osvobodit tyto příjmy také od sociálního a zdravotního pojištění.

IV. Doplnění (aneb co v návrhu BK ještě chybí)

1. Navrhujeme realizovat a trvale vyhodnocovat reformu školské soustavy, aby bylo dosaženo souladu mezi strukturou studijních oborů a prioritními požadavky trhu práce.
2. Navrhujeme vytvořit systém analýz vývoje odvětví a oborů z hlediska požadavků na profesní strukturu a kompetence.
3. Navrhujeme vypracovat a přijmout program podpory vysokých škol s technickým a přírodovědným zaměřením, především úpravou finančních dotací státu na jejich provoz a studium a cílenou propagací zvýšit zájem o studium na těchto školách.
4. Profil absolventa je důležitý pro hlavní „odběratele“ ze systému terciárního vzdělávání, tedy zaměstnavatele. Kapitola, či podkapitola, která nám v návrhu BK chybí, je oblast odborných studentských praxí, které jsou nezbytnou součástí k cestě vytváření optimálního profilu absolventa. Především pak motivace vysokých škol, aby zaváděly dlouhodobé praxe do studijních plánů na jedné straně, a podpora zaměstnavatelů, kteří přijímají studenty na odborné praxe na straně druhé, jsou nezbytné předpoklady pro jejich fungování. Tato oblast má více rovin problémů a předpokladů pro jejich fungování, proto ji doporučujeme rozpracovat jako jednu z kapitol. Náznak motivace zaměstnavatelů je částečně zmíněn v bodě 28 BK.

5. Považujeme za potřebné zavedení systému certifikace a atestace tak, aby bylo zaručeno, že u vzdělavatelů bude v pravidelných cyklech ověřováno, zda znalosti vyučujících odpovídají nejnovějším technologickým a jiným poznatkům. Pokud se pak mluví o zařazení odborníků z praxe, pak je třeba stanovit kritéria, kdo takovým odborníkem je, aby se zapojování odborníků nestalo pouze formálním.

6. Doporučujeme zavést na vysokých školách inovativní způsoby výuky s využitím moderní technologie tak, aby se ve škole kladl větší důraz na praktické využití probírané látky a na návaznosti a souvislosti s jinými předměty. Naopak je třeba omezit trávení dlouhého času na přednáškách v roli pasivních posluchačů.

V. Nesouhlas (aneb co považujeme v BK za podklad k další diskusi)

1. Zaměstnavatelé se v žádném případě nezříkají zodpovědnosti ani za oblast celoživotního učení svých zaměstnanců. Nicméně za daně, které odvádějí do státního rozpočtu, a ze kterých je následně vzdělávací systém financován, očekávají tomu odpovídající výstup ze vzdělávacího systému.

Z toho pohledu je nesrozumitelné konstatování v bodu 97c BK, kde se jako žádoucí uvádí: „snížit tlaky profesních uskupení na permanentní zvyšování formálních vzdělávacích nároků pro výkon profesí (a přimět je k respektování jejich zodpovědnosti za celoživotní vzdělávání zaměstnanců)“.

2. V několika bodech BK (zejména body 108, 115, 121, 122, 130, 136, 169 a další) je zmíněno „Centrum správy financování terciárního vzdělávání“ s poměrně velkými pravomocemi a rozsahem činností. V BK není uveden předpokládaný status tohoto Centra, jeho zřizovatel, apod. Je otázkou, zda by bylo účelné zřizovat novou instituci, jejíž role by (podle činností naznačených v BK) z velké části de facto suplovala činnost institucí již existujících (správa sociálního zabezpečení, finanční úřady, apod.) a zda by požadovaný cíl nebylo možné splnit bez zvyšování systémových nákladů a byrokratické zátěže.

VI. Použité techniky

- Kulaté stoly pořádané Institutem Svazu průmyslu ČR za účelem názorové diskuse zástupců jak zaměstnavatelů tak vysokých škol.
- Setkání pracovní skupiny FPVŠ
- Připomínkování v BackOffice části Portálu FPVŠ

VII. Závěr

Závěrem bychom chtěli zdůraznit naši připravenost se na systému změn v terciárním vzdělávání a nastavování systému spolupráce se zaměstnavateli spolupodílet, a to nejen formou pasivního připomínkování. Proto předpokládáme, že i po zapracování připomínek bude mezi MŠMT a SP ČR s jeho Institutem pokračovat intenzivní komunikace k problematice reformy terciárního vzdělávání.

